

I.
S T A T U T A.

Acta nationis Germanicae.

I

Super¹ istis sacrosanctis Dei evangelii iurabunt^a novicii scolares Teotonici Bononienses^b fol. 1v.
procuratoribus nationis statuta inviolabiliter se velle observare.

Initium sancti evangelii secundum Ioannem.

5 In² principio erat verbum et verbum erat apud Deum et Deus erat verbum; hoc erat in principio
apud Deum; omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil quod factum est; in ipso vita erat,
et vita erat lux hominum; et lux in tenebris lucet, et tenebre eam non comprehenderunt. Fuit homo
missus a Deo, cui nomen erat Ioannes; hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut
omnes crederent per illum; non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, que
10 illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; in mundo erat, et mundus per ipsum factus est,
et mundus eum non cognovit. In propria venit, et sui eum non receperunt; quotquot autem receperunt
eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine eius, qui non ex sanguinibus^c neque
ex voluntate carnis neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et verbum caro factum est³ et habitavit fol. 2v.
in nobis, et vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a patre plenum gratie et veritatis.

15

Secundum Lucam.

In³ illo tempore dixit Ihesus discipulis suis similitudinem hanc: homo quidam fecit cenam magnam
et vocavit multos. Et misit servum suum hora cene invitatis, ut venirent, quia iam parata sunt omnia.

In⁴ illo tempore loquente Ihesu ad turbas extollens vocem suam quedam mulier de turba dixit ad
20 Ihesum: Beatus venter qui te portavit et ubera que suxisti! At ille dixit: Quin immo beati, qui audiunt
verbum Dei et custodiunt illud. — Deo gratias.

Secundum Lucam.

In⁵ illo tempore postquam consumati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen
25 eius Ihesus; quod vocatum est ab angelo, priusquam in utero conciperetur. — Deo gratias. fol. 2v.

^a intrabunt. cod. ^b Bononiensis. cod. ^c sanguinibus. cod.

¹) Antiquiori codicis membranacei saec. XV ex. statuta continentis scripturas recentior (scil. saec. XVI ex.) in prima pagina
legitur inscriptio: In hoc libro haec continentur: Statuta et privilegia nationis Germanicae Bononiae studentis, cui subiuncta est pictura
30 allegoricam, ut vocant, Iusticiae effigiem exhibens et Fortitudinis, quae insignia sustinent nationis Germanicae. ²) Ev. Ioh. I, 1—14.
³) Luc. XIV, 16, 17. ⁴) Luc. XI, 27. ⁵) Luc. II, 21.

fol. 3r.

* Ex quibus personis natio nostra consistat.

Bene convenit membra in corpore ordinari, ne ipsorum peregrina dispositione corpus contemptibile habeatur et brevi in tempore deficiens dissolvatur. Ideoque statuimus et ordinamus, quod ex Teutonicorum 5 natione, id est omnes qui nativam Alemanicam habent linguam, licet alibi domicilium, cuiuscunque status vel condicionis existant, etiamsi forent spectabiles, clarissimi, vel illustres, in hac alma urbe studentes in iure canonico vel civili, censeantur et esse intelligantur collegium Theutonice nationis, quod, ut est consuetum, Theutonicorum natio appellatur. Sed quia Bohemi, Moravi, Lituani, Dani a priscis in nostram societatem et nationem recepti sunt, ideoque eos amplectimur et corpori nostro adiungimus, preterea omnibus quidem in 10 consortio nostro colligatis stat placetque aliarum nationum provinciarumque nobiles et egregios in primariis subselliis consistentes in nostram societatem admittere, et hoc quidem ex speciali omnium nostrorum privilegio et gratia concedendum existimavimus, dummodo nobiles predicti intelligant, nostre nationis nulla munera se consecuturos.

15

De observandis statutis scolasticorum Germanice nationis studii Bononiensis.*

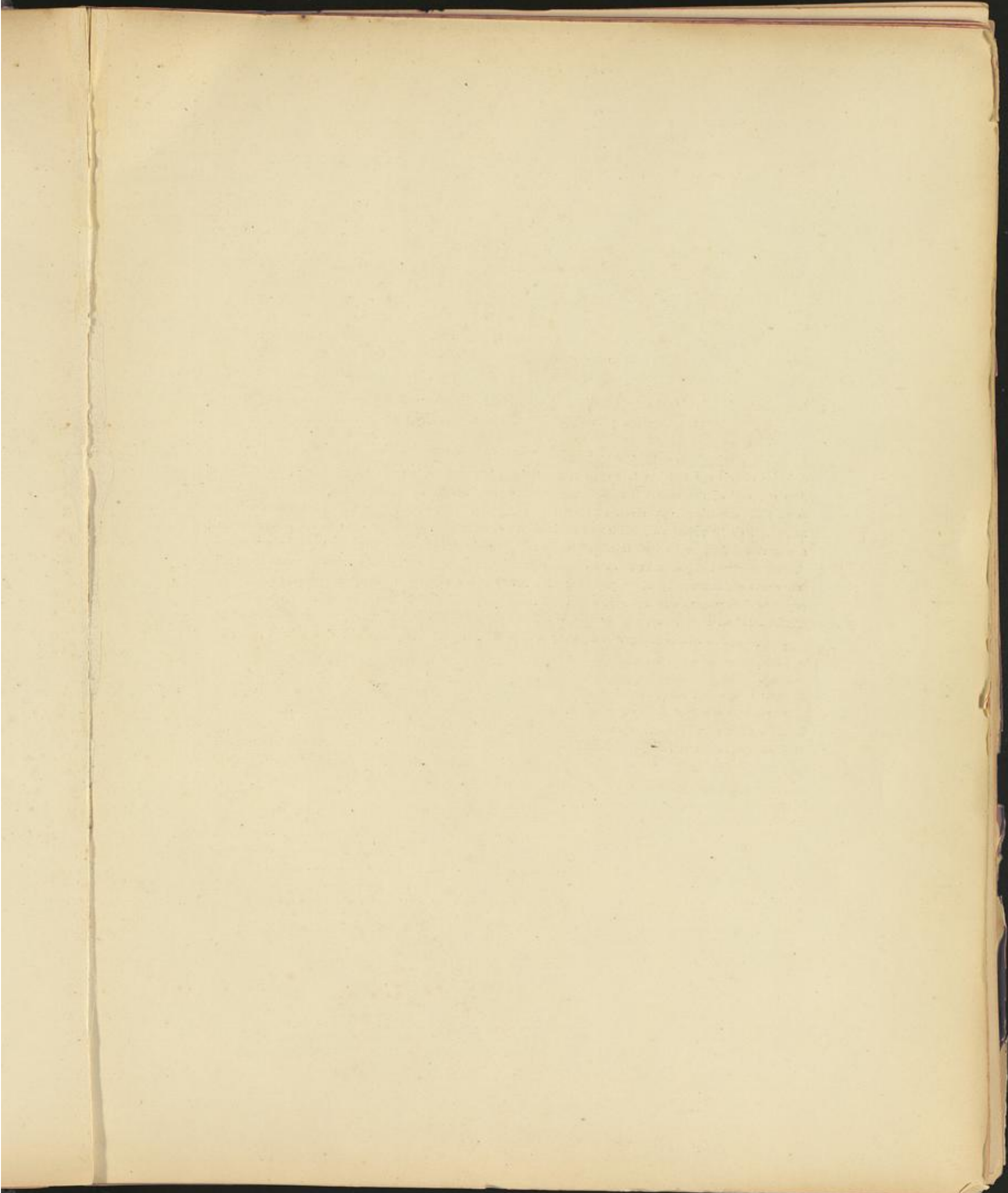
Post multos variosque tractatus pro debitis mediis inveniendis, quatenus nostra statuta, non modo nos sed et successores nostros ad iugem sui cohortarentur diligentem observantiam, in illam tandem devenimus sententiam, ut hec nostra congregatio, omni dempta necessitate, solum honestum solumque decorum 20 inclite Germanice nationis fovere estimetur, utilitatis tamen et publice et private nequaquam expers credenda, presertim ex qua fraterna caritas, societatis amicitieque communicatio, infirmorum consolatio et egenorum subsidium, funerum deductio, et rancoris simultatumque extirpacio, tum doctorandorum nostrorum in locum et ex loco examinis comitiva atque constipacio, bona spiritualia resultarent. Ex cuius etiam fisco inscribendorum largitione, decedentium legatis, episcopandorum doctorandorumque munificentia, et transgredien- 25 tium statuta solutione ditato ampliusque ditando, singulis quibusque nostre congregationis membris cereorum et refectionum donatio, in lectulis autem decumbentibus* subvencio et opitulatio ubertim affatimque subvenirent. His honestatis utilitatisque bonis permoti statuimus et ordinamus, ut omnes et singuli, cuiuscunque status, ordinis et conditionis existant, ad hanc nostram fraternitatem inscribendi ab exordio et ante intitulationem ipsam infrascriptum de statutis nostris a se diligentissime observandis, sanctis nihilominus 30 evangeliorum scripturis per eosdem tactis, iurisiurandi prestant iuramentum. Quorum tamen ut animarum consulere salutem et periculi reatum evitarem, singulis quibusque statutis, solo uno de in episcopos electis excepto, moderatissimas adiecimus penas, que a transgressoribus solute omnem violati iuramenti inhibeant culpam; cuius non incidende ut frequentior sit memoria nostre nationis, pro tempore procuratores existentes, ut, in dominica palmarum natione congregata ac alias quociens eis expediens visum fuerit, trans- 35 gressores in genere de solutione penarum comoneant et adhortentur, sub sui officii debito obligatos esse volumus et obstrictos.

De iuramento prestando.

Quia, ut sacra consilii testatur auctoritas, omne, quod in pacis federe venit, tunc solidius consistit, 40 cum iuramenti hoc ipsum interpositio roborat, quin etiam omne, quod amicorum animos conciliat, tunc fidelius et firmiter durat, cum eos sacramenti vincula ligant, volumus inscribendos ad nostram societatem dulcemque fraternitatem tale prestare iuramentum:

* Boniensis. cod.

45

Forma iuramenti inscribendorum:

Ego. N. iuro, quod honorem, bonum et utilitatem nationis nostre diligenter curabo, et ut novicii et adventantes Germanice nationis mihi noti illi incorporentur operam dabo; statutaque servabo et tenebo; hoc est penam in eisdem contentam solvam, vel in conscientia periurii penam incurram: sic me Deus adiuvet et hec sancta Dei evangelia.

De evitando periurio.

10 Si sepius repetitum magis cautum facit obligatum, nos ne, dum ansam solvere credimus, nodum magis ligare aut laqueum posuisse videamur, maximo animarum periculo obviare cupientes, salubriter statuimus et ordinamus, ut nullus nostre nationis scolasticus prefato iuramento se astringens periurium ipsum^a ex^{fol. 4r.} qua transgressione incidat, si modo penam statutis adiectam, que profecto tantilla est, persolvat. Quam si solvere temere neglexerit, saltem in sua conscientia reatum periurii absque qualibet declaratione se incur-
15 risse noscat.

De celebratione divinorum et festivitibus nationis et observantia ipsorum.

Quia ubi Christus non est fundamentum nullius boni operis est super edifitium, ideo officii intenti
20 salutaribus piisque ducti consiliis, et que Dei sunt sollicite considerantes, ad divini nominis decus et gloriam totiusque curie celestis laudem, omnium fidelium defunctorum salutem presenti edicto inviolabiliter duximus statuendum, quod diebus et festivitibus infrascriptis universi et singuli de natione nostra scholastici, (demptis tantummodo rectoribus, quos de natione nostra esse contigerit, nam illos durante eorum officio ad hunc articulum, exceptis festivitibus resurrectionis, nativitatis et epiphanie Domini volumus non teneri,) proclamate^a
25 infrascriptarum solemnitatum^b in scolis et auditoriis publicis per generalem bidellum indicto, debeant sub pena unius Bolognini fisco nationis adicienda in ecclesia sancti Fridiani extra portas sancti Mamme, que ecclesia Saccorum vulgo nuncupatur, vel alia ecclesia, de qua natio duxerit ordinandum, personaliter convenire, ut ibi missarum intersint celebrationi.

30

Festivitates per nationem celebrande.

Nativitas Domini nostri Iesu Christi.

Epiphania Domini; quia vero eo die solita est fieri procuratorum electio et presentes dumtaxat eligi debent, prout infra in statuto desuper confecto plenius continetur, ne igitur minus idonei eligantur et fraudi
35 via precludatur, volumus, ut quilibet^c nationis nostre scolasticus, iusta et legitima cessante causa, qui electioni procuratorum non interfuerit, eandem quam procurationis officium recusantes penam persolvant.

Purificatio beatissime Marie semper virginis.

Dominica palmarum.

Cena Domini, quo die scolastici nationis nostre corpus Domini nostri Iesu Christi reverenter assumant.

40

Resurrectio Domini.

Penthecoste.

Assumptio gloriose virginis Marie, qua die propter frequentiam populi in ecclesiam sancti Fridiani concurrentis volumus ut^a missa tantum legatur.

fol. 4v.

45

^a cf. pag. 6, 42.^b solemnitatem. *cod.*^c quisibet. *cod.*

Omnium sanctorum festivitas.

Commemoratio omnium defunctorum, qua die ordinamus, ut vigilie mortuorum ante missam decantentur vel alta voce perlegantur.

Katherine festivitas, nationis nostre dive tutelaris.

Et in predictis festivitibus genialem corporum voluptatem, quam populares collationem vocant, dari prohibemus; sed quia prisca et antiqua fuit consuetudo, ut in die epiphanie Domini, in quo procuratorum electio fieri est solita, ientatio ex bellariis sive saccaratis cibariis in monumentum et memoriam procuratorum munus suum finientium et creandorum reverentiam, nostre quoque fraternitatis veram confirmationem exhiberetur, recte volumus, ut post concionationem per unum ex procuratoribus eo die ad commilitones dicteque nationis scholasticos habitam prefata ientatio paretur exhibeaturque. Ne autem tale symposium nationi prefate dispendiosum sit et detrimentosum, volumus et statuimus, ut tantummodo summa trium aureorum Renensium in re tali cibaria vel minor, prout conventus se habuerit, expendatur vel consumatur; si autem expensi ratio largior et maior fuerit, illud impensis procuratorum factum esse intelligatur et censeatur.

Volumus insuper et ordinamus, quod in festivitate purificationis Virginis gloriose procuratores candelas de pecunia nationis coëmant, quarum una, si rubra fuerit cera, tres, sin autem alba, duas et dimidiam habeat uncias; que quidem candeles singule singulis prefatis scolasticis divinis officiis presentibus distribuuntur et has quidem usui suo applicent, candeles autem famulis dominorum scolasticorum nationis nostre distribuende fiant ex una libra cere sedecim; supervenientibus autem personis dentur candeles parve, quarum sex et viginti unam conficiant libram. Procuratoribus etiam iniungimus, ut quatuor vel sex candelas in altari pro candelabris constituendas coëmant et quelibet semilibris sit, item cereos seu funalia, qui in elevatione corporis Christi accendi solent, solerter reficere curent et contendant, et prefati cerei pondo librarum octo fiant et emanent ad laudem eius, qui vivit in secula seculorum. Amen.

fol. 5r.

De visitatione infirmorum et exequiis defunctorum.

25

Qui elementiam non habet nec indutus est viscera misericordie et lacrimarum, quamvis religiosus sit, Christi legem non adimplet. Cum itaque humanum sit humanis casibus ingemiscere, hac de causa fraterne charitatis amore commoti, volumus, quemcunque ex natione nostra valitudinarium seu adversa valitudine laborantem ut prefate nationis nostre procuratores nomine omnium sic detentum egritudine adeant, visitent et consolentur, qui sane procuratores, etsi morbum a prefato valitudinario minime propulsare valent, ut tamen illorum presentia hilari refocillatus valitudinem adversam longe melius tolleret et solabiliter pacia-
tur. Item si talem morbo laborantem rerum inopia premi pecunieque esse indigum contigerit, volumus insuper, ut procuratores ex singulis de natione seu viritim necessariam pecuniam querant solerterque pro illius comeatu parent.

35

Sed si animam exalaverit ad Dominumque migraverit et in matricula nationis exaratus est, statuimus et ordinamus, ut funus ipsius caterva de natione predicta scolasticorum ad sacellum ubi sepulchri electionem dum adhuc in humanis erat elegit honorifice et pompabiliter efferatur, et presentis auctoritate statuti quemcunque scolasticum ad funus huiusmodi non venientem, causa legitima cessante, in duobus Bolognini nationi applicandis mulctamus; postea vero infra dies numero octo a die mortis computandos supputandosque pro anima seu manibus defuncti parentalia ritu funebri servato peragentur. Item omnes nationis nostre scolastici ex mandato procuratorum facto .proclamate' sacris et piis officiis ob defuncti memoriam celebrandis intersint vel interesse debeant sub pena iam supra expressa et specificata.

45

De discordiis sopiendis inter scolares nationis nostre.

Cum apprime utile sit et honestum, ne contumelia seu infamia dissencientium nationis nostre scolasticorum passim spargatur, nos quieti occurrere, iurgiorum amputare materiam, et scandalis obviare cupientes, 5 prohibemus, ut nullus alium de natione ipsa scolarem pro quavis iniuria reali vel personali primo loco in ius vocare aut coram quovis iudice accusare presumat, sed controversiam prius procuratoribus nationis exponat; contrafactiens quadraginta Bologninos nationi applicandos solvat.

Sed quia pax et concordia duo sunt publicarum rerum fundamenta dissensusque et contentio *fol. 5v.* plerumque dissolutionem gentis inducunt, nos discordiarum faces restringere volentes, volumus et ordinamus, 10 qui cum procuratoribus inter aliquos nationis nostre scolasticos controversiam seu discordiarum causas esse innotuerit, illos adire, simultatis odiique suspensiones tollere studeant, nihilque quod ad eterne benivolentiae amorisque conservationem pertinet obmittant. Quod si tales reconciliande gratie conditionem ambo diffugiunt nec flecti possunt, iniuriam sibi illatam ut remittant compelli minime debeant. Si autem partes dissencientes coram procuratoribus aut arbitratoribus experiri controversiamque quam habent eorum iudicio sub- 15 mittere malint, tunc quelibet pars unum ex natione scholarem eligat, et procuratores tertium superaddant, qui tamquam arbitratores seu amicabile compositores spacio unius mensis a die nominationis ipsorum computando summarie de plano sine strepitu et figura iudicii, omni iuris solemnitate omissa, componere et pronuntiare debeant ipsam controversiam et discordiam dirimendo. Et quod dicti arbitratores vel maior pars pronuntiaverit, partes efficaciter adimplere debeant cum effectu. Demum si alter eorum se censure 20 procuratorum aut arbitratorum subicere paratus sit, alter vero recusat, is pertinacie penam luat et X Bologninos nationis fisco applicandos solvat.

Ut scolares creditoribus satisfaciant.

Qui negligit famam suam crudelis est; quam ob rem volumus, ut scolastici nationis nostre, qui 25 es alienum contraxerunt, antequam e Bononia alio se transferant, creditoribus suis citra controversiam satisfaciant. Sin autem prefati scolares nomina sua discedentes solvere minime curaverint et illorum creditores ad prefatos procuratores querelam facerent seu reclamaverint, extunc, si debitum liquet, ad eum, si eius copia haberi potest, alioquin ad eius parentes vel propinquos monitorie littere nomine tocus et sub sigillo 30 nationis scribentur. Demum si contumaciter resistunt, ad superiores, post ulteriorem creditorum instantiam, prefatorum es alienum non dissolventium, cuiuscunque status sint aut quacunque prefulgeant dignitate, adhortatorie littere scribantur, ut actutum ad satisfactionem compellantur, ne ex noxia seu culpanda negligentia unius vel paucorum dispendium paciatur et incomodum frequens copia et multitudo bonorum.

35

De promovendis ad dignitatem episcopalem.

Cordi nobis est, et ad id nostrarum mentium sedulo destinavimus affectum, ut que salubriter *fol. 6r.* ordinamus in iugi maneant observantia, attendentes, quod pro divinarum celebratione, funeralibus exequiis, cereis aliisque ornamentis ad divinum cultum spectantibus sumptus et impense fiunt non mediocres: propterea etiam prisci et superiores nostri pro huiusmodi sumptibus erogandis quemlibet nationis nostre scholarem 40 ad studium Bononiense venientem pro qualibet marca reddituum priorum in certa summa, dum inmatriculari vellet, danda, gravarunt; prout in instrumento de anno Domini millesimo ducesimo confecto plenius continetur et antiqua testantur statuta. Nos tamen gravamen et contributionem huiusmodi priorumque reddituum obventionumque taxationem relaxavimus, et pro inmatriculatione quid dare velit in 45 cuiusque liberali arbitrio posuimus, ob hoc autem emolumenta decrescunt in diesque decrescere possunt.

Dignum prorsus et congruum arbitantes, si emolumenta quoque aliunde ad onera et sumptus divinorum ut premittitur celebrandorum subeunda suggerantur; deliberatione provida duximus statuendum, si quem nationis nostre scolasticum ad episcopalem apicem superna dispositione contigerit vocari, quam primum congratulatorias acceperit litteras, quas natio sub proprio sigillo mittere, cum alicuius assumptio vel electio innotuerit, curet, extunc talis sic promotus vel electus munusculum quoddam sub prestiti iurisiurandi 5 religione, cum oportune poterit, pro sua felici inthronizatione et auspicio et divino cultu ornando transmittere debeat et teneatur. Tale donum deinde et nomen donatoris per procuratores in matriculam in locum ad hoc specialiter designatum describatur.

De doctorandis.

10

Habita consideratione premissorum statuimus et ordinamus, si aliquis nationis nostre scolasticus in utroque vel altero iurium licentiam aut doctoratus insignia susceperit, sedecim Bologninos pro divino cultu ornando erogare debet; volumus tamen, ut singuli nationis nostre scolastici eum doctorandum, modo velit seu procuratores super hoc requisiverit, ad locum, in quo insignia dari solent, comitentur, nec non ex illo 15 prefato loco domum suam propriam magna comitante caterva perducere debent, sub pena unius Bolognini, et nomen promoti, dies, annus et mensis in matriculam nationis in sempiternam rei memoriam per procuratores describantur.

fol. 6v.

* Scolastici convocationibus per procuratores factis comparere debent.

20

Quia quod omnes tangit ab omnibus approbari debet, volumus et ordinamus, ut, quociens scolaris nationis nostre in quacunque convocatione seu conventu factis per procuratores ex quibuscunque causis non comparuerit personaliter, tociens causa cessante duos Bologninos fisco nationis adiciendos solvere debet, rectores tamen universitatis, quos in futurum de natione nostra eligi contigerit, pena huius statuti durante eorum 25 officio volumus non teneri, nisi forte procuratores ipsos rectores vel aliquem ipsorum propter aliquam causam arduam specialiter convocandos duxerint vel convocandum.

De vocatione nobilium ad universitatem congregatam per procuratores facienda, cum opus 30 et expediens eis videbitur.

Imperatores legibus suis decreverunt, quod concessa in favorem alicuius in eius lesionem non debeant redundare. Sed cum universitas scolarium iuristarum studii Bononiensis mater nostra nationem nostram membrum eius precipuum speciali privilegio decoravit, videlicet ut nobiles nationis nostre ob prerogativam natalium a iuramento, quod a scolaribus aliis, cuiuscunque nationis vel conditionis existant, 35 rectori est prestandum, penitus sint immunes: sane ne tale privilegium a natione nostra quondam non sine magno labore impetratum et obtentum in nostram redundet lesionem, quod contingere posset, universitate congregata dictis nobilibus absentibus aliqua enim nostre nationi et honori ipsius preiudicialia tractari et ordinari possint, que ipsis presentibus non fuissent verisimiliter ordinata, sollicita meditatione et matura deliberatione premissa statuimus, ut nobiles prefati sub pena viginti Bologninorum debeant convocationi, 40 congregationi seu conventui universitatis interesse, dum tamen ipsi a procuratoribus seu eorum altero specialiter fuerint moniti et vocati, et procuratores, quociens eorum presentia utilis et expediens visa fuerit, illos nobiles vocare ad universitatem debent et tenentur.

45

De revocatione statutorum antiquorum et ut statuta bis in anno per procuratores legantur.

Officiose excusationi, quam ignorantie cecitate quidam pretendere satagunt, materiam precidentem, revocamus atque cassamus omnia statuta, provisiones et ordinamenta hactenus per nationem nostram edita, et solum ea, que in hoc volumine continentur, volumus nostre nationis fore statuta et inviolabiliter observari, prout et sicut in eis continentur, precipientes et mandantes, ut singulis annis bis, in die videlicet epiphanie Domini procuratores summarie omnia statuta presenti volumine inserta, et in die penthecoste integraliter publice per se vel per alios coram tota natione congregata perlegere debeant et teneantur.

De editione et correctione et mutatione statutorum, gratis et dispensationibus contra illa.

Ne ea, que ad perpetuam et publicam utilitatem ordinata sunt, mutatione reprehensibili varientur, nec ob privatum commodum, que comune respiciunt, violentur, cum et in rebus novis constituendis evidens debeat utilitas apparere, statuimus, quod nostrae nationis statuta facta vel facienda vel ipsorum aliquod in totum vel in parte non possit tolli, corrigi vel mutari, vel peti dispensatio, gratia vel privilegium contra illa, nisi primo super hoc petitione seu supplicatione per tres de natione scolares procuratoribus porrecta et per ipsos procuratores concorditer approbata, post triduum et non ante, convocata ad hoc natione per ipsos procuratores; et ea congregata, supplicatione ibi lecta, et saltem per duos de natione arenga et consilio precedentibus, quo facto partito cum fabis albis et nigris, si per totam nationem vel duas partes ipsius obtentum fuerit, fiat dicta mutatio, remotio vel correctio, seu dispensatio, gratia vel privilegium concedatur. In novis autem statutis edendis vel faciendis additionibus ad antiqua satis sit, etiam non servata solemnitate predicta, maiorem partem nationis simul congregatae invicem concordare.

De arca nationis.

Postremo duximus statuendum, quod natio nostra capsam seu arcam habeat in ecclesia sancti Fridiani vel ubi natio divina celebrari facit, que duabus diversis clavibus claudatur, quarum unam teneat unus ex procuratoribus, et alter aliam. Et in dicta capsam sigillum et omnia bona nationis ad divinum cultum spectantia debent conservari. Statutorum liber et matricula penes procuratores, dum tamen diligentem curam habeant ne amittatur, remaneat. Possunt etiam procuratores communiter vel divisim quamlibet pecuniarum summam ad nationem spectantem, dummodo quinquaginta aureos non excedat, retinere et in fine sui officii rationem de illa facere. Quod si ad eam summam, quinquaginta videlicet aureorum, accesserit, ex tunc nationem convocare debent, ut ea summa in fixos, veros et perpetuos redditus nationis vel in alium usum, prout toti nationi videbitur, expendatur. Oneramus insuper procuratores, ut tempore pestis aut guerrarum capsam predictam, inclusis etiam libris, videlicet statutorum et matricula, cum ceteris rebus omnibus, super quibus inventarium facere teneantur, ad locum tutum, videlicet monasterium sancti Dominici, vel alium portari faciant, resque nationis, ut prefertur, capsam clausam et sigillatam caute et solerter deponant.

De electione et officio et potestate procuratorum et iuramento per eos prestando.

Ad corporis integritatem et conservationem solidam opus est capite, cuius providentia et circumspectione matura totum corpus salubriter gubernetur. Eapropter statuimus et ordinamus, quod singulis annis in die epiphanie Domini assumantur de natione nostra Teutonicorum duo scolastici idonei, maiores

⁴⁵ * Epiphanie. cod.
Acta nationis Germanicae.

viginti annis, presidentes seu prepositi, qui procuratores nationis prefatae appellentur, ut prisca consuetudo servavit, quorum officium duret per annum continuum, donec, scilicet sequenti anno, ad prelibatum officium aliorum assumptio facta fuerit cum effectu.

Qui procuratores habeant nostram nationem per se vel nationis bidellum convocare pro quibuscunque causis dictam nationem tangentibus, prout eorum arbitrio videbitur oportunum, et statuta ipsius nationis servare et facere, prout ad quemcunque pertinet observari. Quique paramenta, libros, pecunias et bona quelibet nationis, de quibus inventarium alterius manu vel per notarium publicum scriptum facere teneantur, fideliter debeant conservare, et teneantur honores, iura et utilia ipsius nationis ubicunque, quando-
cunque et coram quocunque eis visum fuerit, proponere, petere, exigere et procurare, damnosa et nociva evitare et illa pro posse impedire. Et finito suo officio tempore consueto, resignent paramenta, libros, pecunias et alia bona procuratoribus suffectis et sindicis ad hoc deputatis. Et de omnibus habitis, perceptis, conservatis et quocunque distracto et expenso eisdem plenam et sufficientem debeant reddere rationem. De
fol. 8r. qua resignatione et redditione rationis per alterum ex procuratoribus conficiatur scriptura manu eiusdem scripta, prout infra plenius explicatur.

Districte inhibentes, ne quis per se vel alium, publice vel occulte, directe vel indirecte, quovis modo vel colore se procuret^a eligi vel non eligi, surrogari vel non surrogari in procuratorem nationis predictae. Contrafacientes in sedecim Bologninis mulctamus.

Assumantur autem dicti procuratores hac forma: Procuratores, qui pro tempore sunt, proponant^b et nominent, ita videlicet, quod quisque unum ex natione nostra presentet^c, qui electioni personaliter intersit, quem crediderit dicte nationi expedire, qui per nationem vel maiorem partem, posito super hoc partito per 20 fabas albas et nigras, approbetur. Sic approbati et recepti in presentia nationis statim debent electioni consentire et coram ipsa natione sub forma infrascripta iurare. Et mox novi electi singuli duos syndicos, quos idoneos reputaverint, nominent et deputent, qui rationi et bonorum resignationi a predecessoribus suis recipiendis pariter intersint. Si autem electus recusaverit vel neglexerit onus procurationis huiusmodi in se recipere vel iurare ut predicatur, iusto cessante impedimento ab electo statim coram tota natione exponendo, 25 quod per nationem ipsam vel maiorem partem legitimum contigerit approbari, alius mox nominetur et proponatur, a natione sit eo ipso exclusus, et penam duorum ducatorum aureorum irremissibiliter nationi applicandorum hoc ipso se noverit incursum; nec aliter iniuste recusans ad nationem restituatur, nisi pena soluta concordati totius nationis aut maioris partis consensu approbatus tum denuo receptus fuerit.

De surrogatione procuratorum.

Si tamen rationabili causa superveniente procuratorum aliquis sui officii anno pendente voluerit recedere de studio non reversurus suo durante officio, causam college et sindicis aut quatuor scolasticis senioribus dicte nationis nostre exponat; que si rationabilis videbitur, coram eisdem sufficienti reddita ratione, ab officio absolvatur, et ipse in locum pro residuo tempore idoneum substituat, vel ab illis sindicis et 35 senioribus substituat et surrogetur. In qua surrogatione ea, quae de consensu, iuramento vel excusatione in primaria electione dicta sunt, locum habere volumus et servari. Si tamen copia^d redeundi daretur, spatio saltem trium mensium, debeat ille recedens locum suum primum sine controversia vindicare et onus procurationis huiusmodi in se reassumere, ne fraus aliqua hinc nostro statuto fiat seu impostura.

Ut procuratores rationem, nomina^d et cognomina sua et tempus assumptionis ipsorum in matriculam nationis scribant.

Rursus ex dictis procuratoribus alter ad minus rationem modo prescripto factam, nomen suum et cognomen, annum quoque a nativitate Christi supra millesimum, mensem et diem assumptionis ad procu-

^a procuret. cod.

^b proponent. cod.

^c presentem. cod.

^d cum nomina etc. cod.

ratoris officium, nec non pontificis maximi ex tunc sedentis et Romanorum regis vel imperatoris regnantis, et nomina et qualitates supervenientium de novo dictam nostram nationem intrantium, et quantum quisque novicius in ingressu nationis eisdem procuratoribus persolverit, diligenter in librum nationis, quem matriculam appellant, scribat seu scribi bonis characteribus et litteris procuret.

5

Forma iuramenti procuratorum.

Ego N. assumptus ad procurationis officium nationis dominorum Teutonicorum scolarium studentium Bononiae in iure canonico vel civili iuro, quod legaliter, fideliter et sollicite huiusmodi officium exercebo, 10 statuta dicte nationis, prout ad me pertinet, et maxime illud, quod providet de celebratione divinarum certis festivitibus, quod incipit: Quia ubi Christus^a servabo et adimplebo, honores, iura et utilitates dicte nationis et scolarium eiusdem procurabo, damna, nociva et scandala ipsius nationis pro posse impediam et vitabo, in fine mei officii, ut est consuetum, de habitis, receptis et expensis reddam rationem plenam et sufficientem, et libros, paramenta, pecuniam et alia bona dicte nationis, que tunc erunt vel esse debebunt, sub mei 15 custodia ipsi nationi vel cui seu quibus comiserit assignabo; sic me Deus adiuvet et haec sancta ipsius evangelia.

Ut statutum quod incipit .Assumantur^c cum sequentibus ante electionem^a procuratorum perlegatur, et procurator semel functus officio in futurum sit immunis.

20

Et statuta omnia tangentia potestatem et officium procuratorum in presentia nationis die faciende electionis procuratorum perlegantur, antequam eligendi proponantur^b et nominentur. Recte tamen volumus et statuimus, ut nullus nostre nationis scholaris, qui ad officium aliquod annuale dicte nationis nostre electus *fol. 9r.* fuerit idemque acceptaverit, ad illud imposterum eligi seu ad acceptandum compelli poterit ullo modo.^d

25

Statutum de pretio pro doctoratu dando.

Eodem affectu, quo priores publice nationis nostrae utilitati consulere volentes, statuimus, ne quis scholasticorum in album adscriptorum in hoc gymnasio Bononiensi titulis doctoratus insigniri petens in utroque iure amplius triginta, in altero viginti ducatis aureis, licentiam vero accepturus, in altero quindecim, in utroque viginti, his, quorum insigniendi munus est, elargiatur. Quippe cum illud maxime re nostra interesse, ne quis inutiles sumptus faciat, intelligeremus, neque is magis honoratus, qui plus expendisset, aut minus, 35 qui parum, videretur, deinde eius rei lucrum ad paucorum commodum spectat, committendum non putabamus, ut quod compendio assequi liceret, in eo dispendium fieri sineremus. Accedebat eo, quod fere eius rei gratia aliarum nationum scholasticos eiusmodi titulos ambientes alio migrare videbamus, ne hic quinquaginta ducatos aureos (hec erat in utroque iure insigniendis imperata summa) aut triginta (quae erat in altero) profunderent, cum aliubi minori sumptu ad idem honoris fastigium accedere possent. Si quis tamen 40 fuerit, cui necesse sit hic accipere titulos, neque id minoris possit, is ad nationem ac procuratores, ubi

^a electioni. *cod.*

^b proponentur. *cod.*

^c vide pag. 5, 19. ^d vide pag. 10, 18. ^e Huc usque scriptus codex anno 1497. Insequens rubrica ab alio scriptore anno 1516. scripta est; quae autem subsequuntur inde a titulo .Statutum de procuratorum convivio abrogando^e tertia manu 45 exaratae, ad primam saeculi XVI. medietatem pertinent.

audita causa cognoscatur, referat. Qui contra fecerit, ei decem ducatorum auri multam nationis fisco pendendam irrogamus.

Sancitum anno post natum Christum M. D. decimo sexto, mensis Iulii octava die.

Statutum de procuratorum convivio abrogando.

5

Cum nihil aequè nos deceat atque hanc nostrae nationis literatam sodalitatem, quae a maioribus nostris optimo consilio caepta ac inita, et plurimorum annorum serie subinde aucta, ad haec usque tempora iugiter producta est, summa vi conservare, fovere atque ab interitu et iniuriis asserere, quod quidem tum demum efficiemus, cum, quae et ornamento ac laudi huic nostro sodalicio et ex eius re esse possunt, nobis curae erunt hisque repugnantia omnibus quod aiunt nervis ab eo propulsaverimus. Cum igitur paucis sane annis mos hic irrepserit, ut qui in huius collegii primores et hetaerarchas (quos vulgo procuratores appellant) lecti essent, lautissimum suis sumptibus eiusdem nationis hominibus convivium darent hincque cum privatae *fol. 9v.* tum publicae nationis utilitati plurimum dispendiorum fluxisse compertum sit; siquidem eorum sumptuum, quos in huiusmodi convivium fieri solitum erat, magnitudo plerosque ad haec munia obeunda maxime idoneos 15 deterrebat, ut omni conatu a se hanc provinciam amolirentur, atque ideo huius magistratus electioni contra legem superius scriptam non interessent, ne ex eo plus illis incommodorum quam aut honoris aut utilitatis accederet, tum nonnullos eo potissimum nomine huic sodalitati nomina dare denegasse expertum est. Ad haec, quod non contemnendum amicitiae detrimentum est, non semel hinc odiis dissidiisque ansam datam, notissimum est; propterea his aliisque quamplurimis incommodis, quae et nostrae nationis magno celebrique 20 nomini derogant et eiusdem utilitati plurimum obsunt, remedium invenientes, hac lege sancimus, ne quisquam dehinc heteriarcha, aut, ut vulgato vocabulo utamur, procurator creatus huiusmodi epulum, quod vulgo ab eorum magistratu procuratorium nuncupatum est, faciat. Ei vero, qui huic legi non paruerit, duorum ducatorum penam irrogamus.

25

Decretum de noviciis in numerum referendis.

Maiores nostri primi, qui sodalitatem hanc constituerunt, institutis quoque illam et decretis constrinxerunt. Qua re et sapientiae et in posteritatem suam benevolentiae significationem praeclaram reliquerunt. Cum enim utile imprimis genti nostrae et honorificum perspexissent, collegium institui praeter aliarum morem 30 nationum, ut et certum illud, stabile, firmum quam longissime permaneret, legibus scriptis fundandum sibi et communiendum existimaverunt. Nec fefellit viros optimos ac Germani nominis amantissimos spes et opinio sua. Duravit enim sine ullo prorsus impedimento, sine ulla perturbatione societas instituta, at non sine incremento, non sine laude et gloria nostra, usque dum nuper adeo quidam — nimiane sapientia an religione? — exorirentur, qui cursum illum perpetuum interrumperent et quadam superstitione ducti advenientium 35 animos iuvenum a decretorum nostrorum observatione et ab illa veteri congregatione alienarent. Constat enim, constat inter omnes, unus aliquis ex istis societatem hanc defugiens quam multis causam dederit recusandi. Qua quidem ex re quis non prospicit, paulo post non perturbationem collegii nostri (iam enim ea facta est), sed omnino dissolutionem, dissipationem, eversionem atque interitum consecuturum? Ut igitur novo morbo novo remedio subveniamus labentique et inclinatae rei nostrae publicae praesidium feramus, 40 *fol. 10r.* statuimus atque decernimus, ut, quicumque ad ius discendum Bononiam iam ante venit aut postea venerit, praetermiserit spacio bimestri nomen in numerum nostrum dare, a collegio nostro, a privilegiorum omnium communione exclusus, nullo deinceps tempore recipiatur. Decet enim nos maiorum nostrorum iudicia atque auctoritatem tueri, ut sapienter inventorum utiliterque institutorum ipsi quidem fama et gratia, nos vero fructu honestissimo non defraudemur.

45

De sessione procuratorum.

[Q]uoniam rationi et aequitati consentaneum esse duximus, ut quorum fidei et industriae rerum collegii nostri omnium cura atque administratio commissa esset, eisdem primus quoque ceteris in rebus locus
 5 a nobis ac honor tribueretur, praesertim cum iidem multis principalibus favoribus atque privilegiis hactenus aucti et ornati sint, ut sane quam iniqui videri possemus, si quem imperialis indulgentia procuratoribus nostris honorem ab alma academia Bononiensi ceterisque hominibus exhiberi mandasset, eundem nos illis denegaremus, quocirca statuimus atque ordinamus, ut nationis nostrae procuratores sive electi sive substituti principem in collegii nostri sodalium conventu sessionem ac locum inter eos obtineant. Quem honorem
 10 nemo nostrorum hominum, quocunque statu, dignitate, seu conditione praeditus, eis in posterum praeripere audeat, nec quisquam, quod sibi quorundam procuratorum benevolentia ac humanitate antehac datum est, id pro iure deinceps usurpare praesumat. Quod si vero contingeret, ut nationis nostrae Germanicae honestandae causa ii conventui nostro interessent, qui nulla iusiurandi religione aut societatis vinculo collegio nostro coniuncti essent, dummodo iidem vel doctores sint vel principum consilarii vel in alio quopiam dignitatis
 15 gradu constituti, eos tanquam hospites accipiendos ac omnium honorificentissimo loco etiam ante procuratores collocandos esse decernimus. Sed et eos collegii nostri sodales hospitem numero ac iure habendos censemus, qui cum ab academia Bononiensi aliquando discesserint, postea principum consilarii effecti, in aliqua forte legatione sua Bononiam diverterent et ad nostram congregationem accederent. Postremo hoc decretum ita accipi volumus, ne quid vel procuratorum nostrorum favoribus atque immunitatibus erga alios praeiudicare vel
 20 ceterorum, qui procuratores nostros imperiali nationis nostrae privilegio antecedunt, iuribus detrahere videamur.

* Qui in procuratores eligi possint.

fol. 10v.

[O]fficio nostro atque religioni convenit, sapienter utiliterque maiorum nostrorum instituta non modo
 25 sancte accurateque observare, sed iuvare quoque ac aemulari fideliter. Unde, cum ex variis collegii nostri decretis deprehendamus, antecessoribus nostris in primis curae atque studiosum fuisse, ut procuratorum electio quam maxime ex honore atque dignitate cum nationis, tum ipsius officii perageretur, eo quod inde non solum rerum nostrarum profectus dependeat, sed totius etiam reliqui corporis ac singulorum autoritatis censura existimatioque sumatur, nos sollicitudinem eorum atque desiderium (uti decet) adiuvaré cupientes, pari
 30 affectu atque erga rempublicam nostram amore ducti, addendum statuimus, quod in eiusmodi magistratuum nostrorum creatione, uti indolis atque virtutis praecipua habenda est ratio, sic enixe caveatur, ut ii demum muneri huic praeficiantur, qui iuxta almae universitatis statutorum dispositionem publico consiliariatus officio in eadem perfungi possint, ne alias eorum publica repulsa collegio nostro gravis, nobis omnibus verecunda, magna cum autoritatis opinionisque iactura accidat. In caeteris vero nationis nostrae privatis conventibus
 35 officiisque debito eorum honori, prout cuiusque dignitas eruditionisque gradus exigit, constitutione hac nil quicquam detractum volumus.

De custodia rerum nationis ac traditione.

[E]odem affectu atque sollicitudine profectum collegii nostri existimantes, tum superioribus cladibus atque iactura admoniti, statuimus, ut in posterum res nationis nostrae, instrumenta, libri idque genus omnia alia in publicam custodiam apud S. Dominicum in libraria, loco atque receptaculo ad hoc deputato, rependantur, reservatis penes procuratores statutorum, matriculae nec non rationum exemplaribus, quae ab ipsis

fol. 11r. fideli cura atque industria custodita, nemini cuiquam exhibeantur comunicenturve. Sed finito eorum officio, successoribus suis noviter electis in presentia dominorum seniorum atque sindicorum nec non notarii iuxta inventarii desuper confecti tenorem atque ordinem omnia supradicta contradere debent. Quibus sic rite peractis, novicii procuratores cistae atque repositorii claves, secundum antiquam statutorum ordinationem sigillatim diversas, ad se recipiant serventque. Nec extra praefatum actum cuiquam dictam cistam atque repositorium reserandi facultas sit, nisi urgenti de causa nationis nostrae commodum exegerit, ubi simili modo a nostris procuratoribus in praesentia seniorum atque pro tunc sindicorum id peragi debet, transgredientibus periculi poena imminente; hoc enim modo, praeterquam quod nationis nostrae collegio securitatis nomine consulitur, procuratores quoque nostri magna sollicitudine atque periculo sublevantur.

10

Quorum arma in libro insigniorum nationis depingi debeant et qua conditione.

Naturalis ratio ac aequitas exposcit, ut, qui oneribus incommodisque alicuius reipublicae subiacent, emolumentis quoque atque beneficiis eiusdem prae aliis gaudere debeant. Quam ob rem cum nuper insignium^a liber publico nationis nostrae consilio institutus sit, in quo stemmata clarorum virorum de natione bene meritorum pro cuiusque munificentiae grata memoria depingerentur, ea in re modum ordinantes statuimus, ut, si quis de nationis nostrae sodalibus natales suos in hoc volumine celebrari cupiat, unius coronati elargitione id ei permittatur, ab extraneis autem minus duplo non recipiatur, idque de peregrinis aut alias ratione professionis suae in collegio non agentibus intelligimus. Qui enim nostrae sunt facultatis ac voluntarie a consortio nostro abstinent, cum aditus iis pateret, eos communione nostra hac quoque in parte indignos iudicamus, nec aliquo precio recipi permittimus. Atque haec non eo accipi volumus, quasi modum aut legem liberali quorundam et praecipue virorum illustrium munificentiae dederimus, sed potius ut dubiis ambiguitatibusque, quae super his inciderant, nos atque posteros nostros liberarem.

De insigniis procuratorum.

25

fol. 11v. [U]su quodam satis longo inoleverat, ut procuratorum insignia iuxta administrationis suae rationem in albo nostro depingerentur. Quod cum parum decens ac venustum visum sit, ea ab re, ut in posterum absterneatur, ediximus. Ne autem in officio successores de nobis conqueri possint, quasi ex antiquo iure eis quid diminutum esset aut minorem magistratibus nostris honorem gratiamque, quam maiores illis suis exhibere videremur, permittimus, ut in publico nationis nostrae insigniorum libro arma procuratorum nostrorum electorum (nisi substitutus maiori tempore officio functus esset) posthac depingantur. Decet enim ac aequum est, ut, quorum fidem industriamque in collegii nostri negotiis experti sumus, eorum quoque gratam memoriam apud nos reservemus.

35

[R]ectissime a maioribus nostris dictum est, ut etiam ex omnium antiquorum scriptorum monumentis nemini non constat, nullam in omni quacunque demum republica pestem esse maiorem, nihilque humanae vitae et societati detestabilius, quam animorum discordiam, dissensiones et similitates; e contra vero ad eiusdem protectionem, tutelam et emolumentum nihil esse utilius, nihil commodius magisque aptum, quam eam ipsam (ex qua constituitur) concordiam atque consensum. Cum igitur haecenus longo temporis cursu inter procuratores nationis nostrae eiusdemque singulos fere scholares de loco, sessione et praecedentia

^a Sic hoc loco cod.

^b) Primae litterae spatium patet, cui in margine minio littera L adscripta est. Incipit novus articulus, cuius titulus deest. 45

dictorum procuratorum multae, magnae ac gravissimae contentiones, altercationes, odia et simultates passim hinc inde subortae sint, ac eo usque processerint, quod maximam communi nationi nostrae minarentur iacturam et ruinam, ne igitur peioribus vel gravioribus periculis ullus concedatur locus, opus certe quam maxime fuit, ut et tempori et rebus nationis nostrae aequanimiter succuratur consulaturque. Quapropter
5 communi voto ac suffragiis omnium iam saepius dictae nationis nostrae scolarium et membrorum unanimi consensu conclusum est, quod in posterum in praecedentia vel sessione procuratorum nationis nostrae talis et eiusmodi ordo observetur: quod si scilicet posthac duo procuratores a natione nostra de novo fuerint electi, tunc volumus, ordinamus, statuimus atque disponimus, quod in publicis conventibus, actibus et instrumentis primus locus primaque sessio illi decernatur et attribuat, qui pro maiori annorum numero vel
10 temporis spatio membrum et scolarem nationis nostrae egerit, hoc tamen semper observato, ut uterque plane eiusdem habeatur auctoritatis et existimationis, ita ut nihil penitus inter eos vel officii vel potestatis constituatur discriminis vel aliqua ponatur differentia. Si tamen contingeret, quod maioris status, dignitatis vel ordinis quidam cum tali, qui pro maiori tempore in natione nostra fuisset, eligeretur, tunc tempore priorem hortamur, ut alteri modestiae et civilitatis gratia cedere velit.

